
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte september 2017

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-403/16**: El Hassani (kohtujuristi ettepanek – viisa andmisest keeldumise vaidlustamine kohtus)
- **C-18/16**: K (eelotsus – varjupaigataotleja kinnipidamine)
- **C-248/16**: Achmea (kohtujuristi ettepanek – liikmesriikidevahelised investeeringute kaitse lepingud)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- **C-413/14 P**: Intel (apellatsioonkaebus – turgu valitseva seisundi kuritarvitamine)
- **C-643/15 ja C-647/15**: Slovaki Vabariik ja Ungari vs. Euroopa Liidu Nõukogu (tühistamishagi – rahvusvahelise kaitse taotlejate kohustusliku ümberpaigutamise mehhanismi õiguspärasus)
- **C-559/16**: Bossen (eelotsus – reisijatele antav hüvitis pikaajalise hilinemise korral, vahemaa arvutamine)
- **C-569/15**: X (eelotsus – isiku „töötamine“, sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamine)
- **C-111/16**: Fidenato jt (eelotsus – geneetiliselt muundatud toidu kasvatamine, erakorralised meetmed)
- **C-215/16**: Elecdey Carcelen (eelotsus – energiatoodete maksustamine)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-403/16: El Hassani (kohtujuristi ettepanek – viisa andmisest keeldumise vaidlustamine kohtus)

Kohtujuristi ettepanek, 7. septembril 2017

S. El Hassani (kaebaja) taotles Marokos Poola Vabariigi konsulilt Schengeni viisat. Kaebaja on Poola kodaniku abikaasa ning tema abikaasa ja ka Poola kodanikust laps elavad Poolas. Kaebaja taotlus jäeti läbi vaatamata põhjusel, et on alust kahelda kaebaja kavatsuses lahkuda Poolast enne viisa kehtivusaja lõppemist. Konsuli keelduvat otsust (sh teistkordset) ei saanud kaebaja Poola õiguse järgi kohtus vaidlustada.

Poola kõrgem halduskohus uuris seejärel Euroopa Kohtult, kas EL õigusest tulenevalt on liikmesriigid kohustatud nägema viisa andmisest keeldumise suhtes ette kohtuliku kaebemenetluse.

Kohtujurist märkis esmalt, et liidu viisaeeskirja (määrus (EÜ) nr 810/2009) järgi on asjakohaste kaebemehhanismide kujundamine jäetud iseenesest liikmesriikide lahendada. Menetlusautonoomia põhimõttele tuginedes kehtestatavad eeskirjad ei tohi siiski olla ebasoodsamad kui samalaadsete riigisiseste olukordade puhul (võrdväarsuse põhimõte) ega muuta liidu õigusnormidega antud õiguste kasutamist ülemäära keeruliseks või praktiliselt võimatuks (tõhususe põhimõte).

Samas nõuab aga kohtujuristi hinnangul **EL põhiõiguste harta artikli 47 esimene lõik, et liikmesriigid näeksid ette viisa andmisest keeldumise otsuste läbivaatamise kohtus**. Seejuures on harta artikli 47 esimese lõigu kohaldatavus nii harta üldisest kohaldatavusest kui ka liidu õigusega tagatud konkreetse õiguse või vabaduse olemasolust. Kohtujurist märkis, et harta on kohaldatav, kui liikmesriik teeb viisaeeskirja alusel otsuseid (nt keeldub viisa andmisest). Kuigi kolmanda riigi kodanikul ei ole subjektiivset õigust viisale ehk siseneda liidu territooriumile, on viisataotlejal siiski õigus oma taotluse õiglasele ja nõuetekohasele menetlemisele. Ehk, **kaebajal on liidu õigusnormidega kaitstud menetlusõiguslik õigus viisataotluse õiguspärasele läbivaatamisele**.

Liikmesriikide ametiasutustel on sellegipoolest lai kaalutlusruum viisataotluste läbivaatamisel: riigisiseseid kohtud peavad tagama, et otsust viisa andmisest keelduda ei tehtud meelevaldselt, vaid see vastas ametiasutuse tuvastatud faktilistele asjaoludele ja otsuse tegemisel jäädgi halduse kaalutlusruumi piiresse.

Kokkuvõttes leidis kohtujurist viisaeeskirja ja hartat koostoimes hinnates erinevalt Eestist, et **liikmesriikidel on vabadus valida viisa andmisest keeldumise vaidlustamiseks kaebemenetluse liik, kuid lõpuks peab olema tagatud harta artikli 47 esimese lõigu kohaselt kohtulik kontroll**. Asjakohane organ peab vastama ELTL artikli 267 mõttes kõikidele kohtu kriteeriumidele.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

C-18/16: K (eelotsus – varjupaigataotleja kinnipidamine)

Euroopa Kohtu otsus, 14. septembril 2017

K saabus Viinist Amsterdami lennujaama, kus politsei tuvastas, et ta dokument on võltsitud. Pärast varjupaigataotluse esitamist kohaldati K suhtes kinnipidamist. K varjupaigataotluse kohta ei olnud eelotsusetaotluse esitamise ajaks veel otsust tehtud. K suhtes ei olnud tehtud ka tagasisaatmise otsust. Madalmaade kohus küsis Euroopa Kohtult, kas EL põhiõiguste hartaga on kooskõlas direktiivi 2013/33/EL (millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded, edaspidi *vastuvõtudirektiiv*) artikli 8 lõike 3 punktid a ja b, mille kohaselt võib varjupaigataotlejat kinni pidada tema isiku või kodakondsuse kontrollimiseks ja selleks, et määrata kindlaks tema rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks olevad asjaolud, eelkõige juhul, kui on olemas põgenemise oht.

Kohus analüüsis vaidlustatud sätetega kehtestatud isikuvabaduse teostamise piirangu kooskõla harta artikli 52 lõikega 1. **Kohus leidis sarnaselt Eestiga, et Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomine ja nõuetekohane toimimine on ELi tunnustatud üldist huvi pakkuv eesmärk.** Vaidlustatud sätetel põhinev meede vastab Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tõhusa toimimise tagamise eesmärgile.

Kohus leidis, et varjupaigataotleja kinnipidamine vastuvõtudirektiivi alusel tema isiku või kodakondsuse kontrollimiseks ja selleks, et määrata kindlaks tema rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks olevad asjaolud, eelkõige juhul, kui on olemas põgenemise oht, **on juba oma laadi poolest sobiv meede** eespool nimetatud eesmärgi saavutamiseks. Kohus nentis, et harta artiklis 6 ette nähtud õiguse vabadusele kasutamise piirangute puhul tuleb piirduda rangelt vajalikuga. Kohus leidis sarnaselt Eestiga, et vastuvõtudirektiivi artikli 8 ülejäänud lõiked ja artikkel 9 seavad liikmesriikidele antud kinnipidamisõigusele olulisi piire, mistõttu vaidlustatud meetme kasutamine **on rangelt piiritletud**. Kohus leidis, et vaidlustatud sätted **ei ole edendatava eesmärgi seisukohast ka ülemäärased**, sest üldise huvi eesmärk ja kinnipidamismeetmega tekitatud sekkumine õigusesse olla vaba on tasakaalustatud.

Kokkuvõttes leidis kohus sarnaselt Eestiga, et vaidlustatud normid järgivad õiglast tasakaalu taotleja õiguste ja vabaduste ning Euroopa ühise varjupaigasüsteemi nõuetekohaseks toimimiseks kehtestatud nõuete vahel. Seega vastuvõtudirektiivi artikli 8 lõike 3 esimese lõigu punktide a ja b on hartaga kooskõlas.

Seejärel nentis kohus, et harta artikli 6 tõlgendamisel tuleb arvesse võtta ka inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (*EIÕK*) artikli 5 lõiget 1. Kohus leidis nagu Eestigi, et K olukorrale ei ole kohaldatav EIÕK artikli 5 lõike 1 punkti f teine osa, mis käsitleb isiku väljasaatmist. Küll aga on kohaldatav EIÕK artikli 5 lõike 1 punkti f esimene lausepool, mis võimaldab isiku kinnipidamist vältimaks tema loata sissesõitu riiki. Kohus leidis asjaomasele Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale tuginedes, et EIÕK artikli 5 lõike 1 punkti f esimeses lauseosas ettenähtud tagatisega on kooskõlas rahvusvahelise kaitse taotluse esitanud kolmanda riigi kodanike kinnipidamine. Kuid seda tingimusel, et kinnipidamine on seaduslik, vastab eesmärgile ning et isikut kaitstakse meelevaldsete aktide eest. Kohus leidis, et need nõuded on täidetud ja seega arvestavad vaidlustatud sätted EIÕK artikli 5 lõike 1 punktis f antud kaitse taset.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-248/16: Achmea (kohtujuristi ettepanek – liikmesriikidevahelised investeeringute kaitse lepingud)

Kohtujuristi ettepanek, 19. septembril 2017

Madalmaade investor asutas Slovakkias tervisekindlustusettevõtte. Slovakkia muutis oma õigusruumi ning keelas tervisekindlustusettevõtetele teenitud kasumi jaotamise. Madalmaade investor algatas vahekohtumenetluse kahe riigi vahel sõlmitud investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu alusel (BIT) ja nõudis Slovakkialt kahju hüvitamist. Vahekohus kohustas Slovakkia maksma kahjutasu Madalmaade investorile. Kuna vahekohtu kohaks oli Frankfurt, vaidlustas Slovakkia vahekohtu otsuse Saksamaa riigisisestes kohtutes ja palus selle tühistada. Saksamaa kõrgeim üldkohus esitas Euroopa Kohtule küsimused BITis sisalduva vahekohtuklausli kooskõla kohta EL õigusega – ELTL artiklitega 18 (diskrimineerimiskeeld), 267 (eelotsusetaotluse esitamine) ja 344 (aluslepingute tõlgendamise või kohaldamise vaidluste lahendamine).

Kohtujurist leidis esiteks erinevalt Eestist, et **selline vaidluste lahendamise mehhanism ei ole ELTL artikliga 18 keelatud kodakondsuse alusel diskrimineerimine**. Kui investori päritoluriigil on Slovakkiaaga sõlmitud BIT nagu Madalmaadel, siis seal erinevat kohtlemist ei ole. Erinev kohtlemine tuleks kõne alla vaid olukorras, kus BITi riikidel omavahel sõlmitud ei ole, aga ka siis ei oleks kohtujuristi hinnangul tegemist diskrimineerimisega. Euroopa Kohus on leidnud, et piiriüleises investeeringus osaleva liikmesriigi kodanikku ei diskrimineerita, kui investeeringut vastuvõttev liikmesriik ei anna talle samasugust (maksu)elist, mille ta annab teise liikmesriigi kodanikele viimasega sõlmitud kahepoolse lepingu alusel. Tegemist ei olnud kohtu hinnangul diskrimineeriva olukorraga, sest mitteresident ei ole residendiga võrreldavas olukorras. Kohtujurist leidis, et see järeldus on ülekantav põhikohtuasjale, sest topeltmaksustamise vältimise lepingud on võrreldavad BITidega.

Kohtujurist leidis teiseks erinevalt Eestist, et **põhikohtuasjas on BITi alusel moodustatud vahekohus ELTL artikli 267 tähenduses „liikmesriigi kohus“**, sest see on asutatud seaduse alusel, see on alaline, selle jurisdiktsioon on kohustuslik, selle menetlus on võistlev, vaidluste lahendamisel kohaldatakse õigusnorme ning vahekohtunikud on sõltumatud ja erapooletud. Seega **võib vahekohus esitada eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule ja vahekohtuklausel ei ole vastuolus ELTL artikliga 267**.

Kohtujurist leidis kolmandaks, et **BITis määratud investori ja liikmesriigi vaheline vaidlus ei kuulu ELTL artikli 344 kohaldamisalasse**. Euroopa Kohtu praktikast nähtub selgelt, et liikmesriikidevahelised, nagu ka liikmesriikide ja liidu vahelised vaidlused kuuluvad ELTL artikli 344 kohaldamisalasse. Seevastu eraõiguslike isikute vahelised vaidlused sellesse ei kuulu, isegi kui asja lahendaval kohtul tuleb liidu õigust arvesse võtta või kohaldada. Edasi leidis kohtujurist, et **isegi kui ELTL artikkel 344 oleks kohaldatav taoliste vaidlustele, siis põhikohtuasjas ei käsitleta aluslepingute tõlgendamist või kohaldamist**. Esiteks piirdub vahekohtu pädevus BITi rikkumiste üle otsustamisega, sest vahekohus ei hinda, kas riik rikkus seejuures ka EL õigust. Teiseks on BITi kohaldamisala laiem kui EL aluslepingutel ning mõnele BITiga kehtestatud õigusnormile liidu õiguses vastet ei olegi.

Viimaks leidis kohtujurist, et BITis sätestatud vahekohtusse pöördumise võimalus ei riku aluslepinguga kehtestatud pädevusejaotuse korda, liidu õigussüsteemi autonoomiat, ega vastastikuse usalduse põhimõtet. **Kokkuvõttes leidis kohtujurist erinevalt Eestist, et liikmesriikidevahelises BITis sisalduv vahekohtuklausel on EL õigusega kooskõlas**.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-413/14: Intel (apellatsioonkaebus – turgu valitseva seisundi kuritarvitamine)

Euroopa Kohtu otsus, 6. septembril 2017

Intel palus Euroopa Kohtul tühistada üldkohtu otsus, millega üldkohus jättis rahuldamata Inteli hagi komisjoni otsuse tühistamiseks. Komisjon leidis oma vaidlusaluses otsuses, et Inteli tegevus kahjustas konkurentsi ning määras Intelile 1,06 miljardi euro suuruse trahvi. Nimelt kuritarvitas Intel komisjoni hinnangul oma turgu valitsevat seisundit, kui ta pakkus x86-protsessorite turul allahindlusi neljale arvutite müüjale – Dellile, Lenovole, HPle ja NECile tingimusel, et nad ostavad temalt kõik või peaaegu kõik x86-protsessorid.

Intel palus Euroopa Kohtul tuvastada, et üldkohus märkis valesti, et tehtud allahindlused on ainuvarustusallahindlused ja selliste allahindluste kvalifitseerimine kuritarvituslikuks ei sõltu sellest, kas allahindlused on tegelikult konkurentsi piiramise võime. Sellest tulenevalt jättis üldkohus tähelepanuta Inteli väited selle kohta, kas allahindlused võivad ka tegelikult konkurentsi piirata.

Euroopa Kohus meenutas, et tõepoolest tuleneb kohtupraktikast, et turgu valitseva seisundi kuritarvitusega on tegu siis, kui ettevõtja, kes omab turgu valitsevat seisundit, seob ostjaid kohustuste või lubadustega katta kogu nende vajadus või märkimisväärne osa sellest ainult turgu valitsevas seisundis ettevõtjalt soetatud kaubaga. **Siiski tuleb kohtu hinnangul läbi viia väljatõrjumise võime analüüs, kui ettevõtja väidab tõenditele tuginedes, et tema tegevusel ei olnud võimet konkurentsi piirata ja väljatõrjumist põhjustada.**

Euroopa Kohus märkis, et tegelikult viis komisjon läbi hindamise selle kohta, kas allahindluste praktiliselt oli võime avaldada sama tõhusale konkurendile väljatõrjuvat mõju. **Järelikult oli üldkohus kohustatud analüüsima kõiki argumente, mille Intel selle komisjoni hinnangu kohta esitas.** Seetõttu tühistas Euroopa Kohus üldkohtu otsuse ning suunas kohtuasja tagasi üldkohusse, et see kontrolliks Inteli argumente arvestades seda, kas allahindlused võivad konkurentsi piirata.

Kohtotsus on kättesaadav [siit](#).

C-643/15 ja C-647/15: Slovaki Vabariik ja Ungari vs. Euroopa Liidu Nõukogu (tühistamishagi – rahvusvahelise kaitse taotlejate kohustusliku ümberpaigutamise mehhanismi õiguspärasus)

Euroopa Kohtu otsus, 6. septembril 2017

Slovakkia ja Ungari palusid tühistada nõukogu otsuse (EL) 2015/1601, millega kehtestatakse rahvusvahelise kaitse valdkonnas ajutised meetmed Itaalia ja Kreeka toetamiseks (nn kohustuslik ümberpaigutamise mehhanism). Nad leidsid oma hagides, et otsus on vastu võetud valel õiguslikul alusel ning selle vastuvõtmisel on rikutud olulisi menetlusnorme ja proportsionaalsuse põhimõtet.

Õigusliku aluse sobivust analüüsid nentis Euroopa Kohus, et õigusakti saab liidu seadusandlikuks aktiks kvalifitseerida üksnes juhul, kui see on vastu võetud aluslepingu sätte alusel, milles on **sõnaselgelt** viidatud kas seadusandlikule tava- või erimenetlusele. Vaidlustatud otsuse aluseks olev ELTL artikli 78 lõige 3 ei sisalda sõnaselget viidet ei seadusandlikule tava- ega erimenetlusele. **Seega võis vaidlustatud otsuse vastu võtta muu kui seadusandliku menetluse kohaselt ja see otsus on järelikult muu kui seadusandlik akt.**

Kohus leidis, et ELTL artikli 78 lõike 3 mõistet „ajutised meetmed“ ei ole alust tõlgendada kitsalt. ELTL artikli 78 lõige 3 võimaldab vastu võtta kõik vajalikud ajutised meetmed, et tõhusalt ja kiiresti reageerida hädaolukorrale, mille on põhjustanud ümberasustatud isikute ootamatu sissevool. **Nende meetmetega võib ka teha erandeid seadusandlikest aktidest, eelkõige tingimusel, et neil on piiritletud esemeline ja ajaline kohaldamisala, ning tingimusel, et nende eesmärk ega tagajärg ei ole seadusandlike aktide püsiv asendamine või muutmine.** Kohus leidis, et viidatud tingimused olid täidetud.

Kohus nentis, et ELTL artikli 78 lõige 3 on sobiv õiguslik alus ka seetõttu, et vaidlustatud otsuse ajaline kohaldamisala on täpselt piiritletud, seega on tegemist ajutise otsusega, nagu viidatud säte nõuab. Täidetud olid ka ELTL artikli 78 lõikest 3 tulenevad muud tingimused: objektiivsetest statistilistest andmetest nähtus, et kolmandate riikide kodanike sissevool oli ootamatu ning hädaolukorra ja kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu vahel oli tihe seos.

Seega leidis kohus, et vaidlustatud otsus oli vastu võetud sobiva õigusliku aluse alusel.

Kohus leidis ka, et nõukogu ei rikkunud olulisi menetlusnorme. ELTL artikli 78 lõikes 3 ette nähtud Euroopa Parlamendiga konsulteerimise kohustust ei rikutud, sest parlamenti teavitati olulistest, eelkõige Ungarit puudutavatest muudatustest nõuetekohaselt enne tema resolutsiooni vastuvõtmist. Järelikult oli parlamendil võimalik muudatusi oma resolutsioonis arvesse võtta.

Samuti ei rikutud ELTL artikli 293 lõiget 1. Kui komisjon muudab ELTL artikli 293 lõike 2 kohaselt oma ettepanekut akti vastuvõtmise menetluse käigus, **ei kehti nõukogu suhtes ELTL artikli 293 lõikes 1 ette nähtud ühehäälse nõue ettepaneku muutmiseks.** Komisjoni osalemisest vaidlustatud otsuse vastuvõtmise menetluses ilmnes selgelt, et komisjon kiitis muudetud ettepaneku heaks. Nõukogu ei rikkunud ka ELTL artiklit 68, st ei läinud vastuollu Euroopa Ülemkogu suunistega.

Sisulisi väiteid analüüsid jõudis kohus järeldusele, et vaidlustatud otsuses ette nähtud ümberpaigutamismehhanism **ei ole ilmselgelt sobimatu meede**, et panustada sellega taotletava eesmärgi saavutamisse ehk aidata Kreekal ja Itaalia rändekriisi tagajärgedega toime tulla. **Kohus leidis, et otsuse kehtivust ei saa kahtluse alla seada tagasiulatuvate hinnangute põhjal otsuse tõhususe kohta.** Kohus märkis, et vaidlustatud otsuse alusel seni toimunud ümberpaigutamiste väike arv võib olla seletatav asjaoludega, mida nõukogul ei olnud otsuse vastuvõtmise ajal võimalik ette näha, milleks on eelkõige teatud liikmesriikide koostöö puudumine.

Analüüsid meetmete **vajalikkust**, tõdes kohus, et vaidlustatud otsuse eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem piiravate meetmetega. Nõukogu ei ületanud oma laia kaalutusruumi, kui ta asus seisukohale, et nõukogu otsuses (EL) 2015/1523 ette nähtud mehhanismist, mille eesmärk oli vabatahtlikkuse alusel ümberpaigutada 40 000 isikut, ei piisa selleks, et tulla toime enneolematu rändajate sissevooluga, mis leidis aset 2015. aasta juulis ja augustis.

Kohtus nentis, et Slovakkia poolt pakutud alternatiivsed meetmed (välispiiride valve tugevdamine, rahaline või operatiivtoetus Itaalia ja Kreeka varjupaigasüsteemidele) on ümberpaigutamist täiendavad, mitte asendavad meetmed. Samuti pole tõendatud, et alternatiivsed meetmed (tehniliste ja rahaliste vahendite suurendamine) oleksid vähem kulukad kui ümberpaigutamismehhanism.

Seega leidis kohus, et vaidlustatud otsusega ette nähtud ajutine kohustuslik ümberpaigutamismehhanism ei lähe ilmselgelt kaugemale, kui on kriisile tõhusalt reageerimiseks vaja ning vaidlustatud otsus on sellega taotletud eesmärkide seisukohast proportsionaalne.

Kokkuvõttes otsustas kohus jätta hagid rahuldamata.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-559/16: Bossen (eelotsus – reisijatele antav hüvitis pikaajalise hilinemise korral, vahemaa arvutamine)

Euroopa Kohtu otsus, 7. septembril 2017

Kaebajad sõitsid Roomast Hamburgi ümberistumisega Brüsselis. Kuna Brüsselisse suunduv lend hilines, jõudsid nad sihtkohta järgmise lennuga kavandatud saabumisaegast 3 tundi ja 50 minutit hiljem. Suuringjoone meetodil mõõdetuna on vahemaa Rooma ja Hamburgi vahel 1326 kilomeetrit, kuid linnade kogukaugus eraldi arvestatuna 1656 km (s.t Rooma + Brüssel + Hamburg vahemaa). Kaebajatele maksti pikaajalise hilinemise eest hüvitist, mis oleks pidanud nende hinnangul olema suurem. Kaebajad leidsid, et vahemaa arvutamine oleks pidanud hõlmama lennu mõlemat segmenti, ehk kogukaugus eraldi arvestatuna oleks olnud üle 1500 km, mitte aga suuringjoone meetodil mõõdetud. EL määrus nr 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta) näeb aga ette erinevad hüvitise määrad sõltuvalt lendude pikkusest.

Euroopa Kohtult uuriti, kas ümberistumistega lennuühenduste puhul hõlmab määruses kasutatav mõiste „vahemaa“ üksnes suuringjoone meetodil mõõdetavat otsest vahemaad väljumiskoha ja lõppsihtkoha vahel ning seda sõltumata tegelikult läbitud lennutrajektorist.

Kohus tuletas esmalt meelde kohtupraktikas väljendatud, et **kolm või rohkem tundi hilinenud lendude reisijad peavad saama sama hüvitist kui teatud tingimustel ümber suunatud tühistatud lendude reisijad**. Seda hoolimata sellest, et määrus lennu hilinemise korral sõnaselgelt reisijatele hüvitise maksmist ette ei näe.

Reisijatele makstava hüvitise erinevad suurused kajastavad erineva ulatusega ebamugavusi, mida reisijad olenevalt lennu pikkusest kannatavad. Nii on ka kohus varasemalt täpsustanud, et reisijatele hüvitise maksmise aluseks on ebamugavus, mis seisneb selles, et algselt kavandatud saabumisega lõppsihtkohta (sh ümberistumisega) võrreldes kaotati kolm või rohkem tundi. Sedasi põhjustatud ebamugavuse olemust arvesse võttes ei mõjuta tegeliku lennutrajektoori pikkuse võimalikud erisused iseenesest kuidagi niisuguse ebamugavuse ulatust.

Kokkuvõttes leidis kohus, et **ümberistumistega lennuühenduste puhul hõlmab mõiste „vahemaa“ üksnes vahemaad esimese väljumiskoha ja lõppsihtkoha vahel, mida mõõdetakse vahemaa mõõtmise suuringjoone meetodil, ning seda sõltumata tegelikult läbitud lennutrajektorist**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-569/15: X (eelotsus – isiku „töötamine“, sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamine)

Euroopa Kohtu otsus, 13. septembril 2017

Igapäevaselt Madalmaades töötav X võttis kolmeks kuuks tasustamata puhkuse, et töötada Austrias. Seejärel naasis X oma tavapärase töökohustuste juurde. Riigisisises kohtumenetluses leiti, et Xi ja tema Madalmaade tööandja vaheline töösuhe säilis kogu tasustamata puhkuse vältel ja et kohaldamisele kuulusid Madalmaade õigusnormid. Teisisõnu oli tegemist vaidlusega selle üle, kas X oleks pidanud Austrias töötatud aja eest maksma sotsiaalkindlustusmaksleid Madalmaades.

Madalmaade kõrgeim kohus küsis Euroopa Kohtult, kas määruse nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta) järgi tuleb isikut, kes elab ja töötab ühe liikmesriigi territooriumil ning võtab kolmeks kuuks tasustamata puhkuse – töötades sel ajal teise liikmesriigi territooriumil –, käsitada isikuna, kes töötab tavaliselt kahe liikmesriigi territooriumil. Positiivse vastuse korral kehtiksid isiku suhtes tema elukohajärgse liikmesriigi (Madalmaade) õigusaktid, mitte töökohajärgse liikmesriigi (Austria) omad.

Euroopa Kohus tuletas esmalt meelde, et määruses sätestatud erand töökoha liikmesriigiga seotust ette nägevast üldnormist kuulub kohaldamisele üksnes tingimusel, et puudutatud isik töötab tavaliselt kahe või enama liikmesriigi territooriumil. Seega saaks põhikohtuasjas kirjeldatud olukorda käsitleda erandi alla kuuluvana vaid juhul, **kui isikut**, kelle tööandja kiidab heaks mitmekuulise tasustamata puhkuse ja säilitab töösuhte, **võib tasustamata puhkuse ajal käsitada töötava isikuna liikmesriigi, mille territooriumil puhkust kasutatakse.**

Kui isik säilitab oma palgatöötaja staatuse talle tööandja poolt antud tasustamata puhkuse ajaks, töötab isik kohtu hinnangul viidatud erandi tähenduses. Seda juhul, kui liikmesriigi sotsiaalkindlustusvaldkonna õigusaktidest nõnda tuleneb, hoolimata sellest, et töösuhetest tulenevate põhikohustuste täitmine selle kindlaksmääratud ajavahemiku ajal on peatatud.

Samas peab teise liikmesriigi territooriumil tehtav töö olema tavapärane ja oluline – nimetatuid aitavad hinnata eelkõige lepingudokumentides määratletud tööperioodi kestus ja palgatöö laad, vajadusel samuti tehtud töö.

Kokkuvõttes leidis kohus, et määruse nr 1408/71 järgi tuleb isikut, kes elab ja töötab ühe liikmesriigi territooriumil ning võtab kolmeks kuuks tasustamata puhkuse – töötades sel ajal teise liikmesriigi territooriumil –, käsitada isikuna, kes töötab tavaliselt kahe liikmesriigi territooriumil. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas 1) esimese liikmesriigi sotsiaalkindlustusvaldkonna õigusaktide kohaselt loetakse isikut selle puhkuseperioodi vältel töötavaks isikuks ning 2) teise liikmesriigi territooriumil tehtav töö on tavapärane ja oluline.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-111/16: Fidenato jt (eelotsus – geneetiliselt muundatud toidu kasvatamine, erakorralised meetmed)

Euroopa Kohtu otsus, 13. septembril 2017

Itaalias mõisteti süüdi kolm isikut, kes kasvasid geneetiliselt muundatud maisisorti MON 810, kuivõrd selle kasvatamine oli vastuolus riigisisese õigusega. Samas oli liidu õiguse kohaselt lubatud maisi MON 810 kasvatamine ning komisjon ei olnud heaks kiitnud Itaalia valitsuse kiireloomulisi meetmeid, millega sooviti peatada selle maisisordi kasvatamine. Sellest tulenevalt küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, millistel juhtudel tuleb komisjonil võtta liikmesriigi taotluse alusel kiireloomulised ajutised meetmed teatud geneetiliselt muundatud toiduainete kasutamise peatamiseks.

Euroopa Kohus märkis, et määruste (EÜ) nr 1829/2003 (geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta) ja (EÜ) nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused) eesmärk on kindlustada inimeste tervise ja tarbijate huvide kõrge kaitse tase toiduvaldkonnas ning tagada siseturu tõrgeteta toimimine.

Määruse 1829/2003 kohaselt on lubatud, juhul kui toode kujutab endast suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale, võtta komisjonil kiireloomulised meetmed (mh toote turuleviimise või kasutamise peatamine). Kohus märkis aga, et **kui ei ole tõendatud, et toode kujutab endast ilmselt suurt ohtu inimese või loomade tervisele või keskkonnale, siis ei ole komisjon kohustatud kiireloomulisi meetmeid võtma**. Seda isegi juhul, kui meetmete võtmist palub liikmesriik.

Kohus meenutas, et liikmesriik võib tulenevalt nimetatud määrustest ka komisjoni otsuseta võtta ajutisi kaitsemeetmeid. Siiski peab liikmesriik kinni pidama määruses (EÜ) nr 178/2002 sätestatud kohustusest teavitada selliste meetmete võtmisest komisjoni ja teisi liikmesriike. Lisaks võib selliseid meetmeid kohaldada vaid kuni EL meetmete vastuvõtmiseni. Viimane tähendab, et **komisjon peab määruse (EÜ) nr 178/2002 kohaselt esitama toiduahela ja loomatervishoiu alalisele komiteele arutamiseks riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle otsustamiseks. Kuni selle otsuseni võib liikmesriik meetmeid riiklikul tasandil säilitada või pikendada**.

Viimaks märkis kohus, et liikmesriik võib ajutisi meetmeid kohaldada **vaid juhul kui määruse 1829/2003 kohased tingimused on täidetud**. See tähendab, et ka riigisisese kohtu peavad hindama määruses 1829/2003 kehtestatud nõudeid ja neid nõudeid ei saa paindlikumaks muuta. **Oluline on hinnata, et meetmeid võib võtta vaid juhul, kui „on ilmne“ et toode võib endast kujutada „tõsist“ ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale**. Ohtu ei saa põhjendada puht hüpoteetilise lähenemisega, mis rajaneb teaduslikult veel kontrollimata oletustel.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-215/16: Elecdey Carcelen (eelotsus – energiatoodete maksustamine)

Euroopa Kohtu otsus, 20. septembril 2017

Põhikohtuasja hagejad käitavad elektrienergiat tootvaid tuulegeneraatoreid. Hagejad maksid tuulegeneraatoritelt riigisisese seaduse alusel kehtestatud maksu, kuid leidsid, et tuulegeneraatoritelt maksu maksmine on vastuolus direktiividega 2009/28/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta), 2003/96/EÜ (millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise raamistik) ja 2008/118/EÜ (aktsiidirektiiv).

Esmalt märkis Euroopa Kohus direktiivi 2009/28/EÜ kohta, et selle eesmärgiks on määrata kindaks kohustuslikud riiklikud eesmärgid seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaaluga summaarses energiatarbimises. Nende eesmärkide täitmiseks on liikmesriikidel lubatud muuhulgas anda investeerimistoetust, maksuvabastusi või vähendusi, maksutagastusi või kehtestada kohustus toota taastuvatest energiaallikatest toodetud energiat. Kohus märkis aga, et direktiiv ei keela liikmesriikidel kehtestada maksu, mida kohaldatakse tuulegeneraatorite suhtes. Seda isegi juhul, kui oleks võimalik näidata, et tulenevalt sellest maksust ei suuda liikmesriik täita direktiiviga seatud eesmärgi. Seda põhjusel, et **liikmesriikidel on lai kaalutusõigus võtta meetmeid, mida nad peavad sobivaks kohustuslike üldeesmärkide saavutamiseks.**

Direktiivi 2003/96/EÜ tõlgendamise kohta märkis kohus, et direktiivi kohaldamisala on piiratud „energiatoodete“ ja „elektrienergia“ maksustamisega. **Põhikohtuasjas käsitlevad tuulegeneraatorid ei kasuta energia tootmiseks ühtegi direktiivis nimetatud energiatoodet. Lisaks ei maksustata tuulegeneraatoreid lähtuvalt nende toodetava elektri põhjal.** Seega ei ole võimalik luua otsesest seost maksustatava teokoosseisu tekkimise ja tegelikult toodetud elektrienergia ja veelgi vähem nende toodetud elektrienergia tarbimise vahel. **Seega ei maksustata põhikohtuasjas elektrienergiat direktiivi 2003/96/EÜ tähenduses.**

Direktiivi 2008/118/EÜ kohta märkis kohus, et selle kohaselt võib aktsiisikaupa lisaks direktiivis ette nähtud aktsiisile maksustada üksnes juhul, kui sellel maksustamisel on üks või mitu erieesmärki. Kohus märkis juba direktiivi 2003/96/EÜ analüüsid, et põhikohtuasjas ei maksustata elektritooteid ega elektrienergiat. **Järelikult ei kuulu see maks ka aktsiidirektiivi kohaldamisalasse.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).